

NATUURHISTORISCHE EN ANDERE NOTITIES NATURAL HISTORY AND OTHER NOTES

ISSN 2518-5705

Privé uitgave: H.K. Mienis, Kibboets Netzer Sereni, IL-7039500, Israël
Privately published: H.K. Mienis, Kibbutz Netzer Sereni, IL-7039500, Israel

Downloadable from: http://israel-nature-site.com/?page_id=1872%E2%80%8F

INHOUD-CONTENTS

Voorwoord – Preface	2
Mienis, H.K. & Mienis, D.: Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel. 10. More information concerning <i>Psyllobora bisoctonotata</i>	3
Mienis, H.K.: Aquatische en semi-aquatische weekdieren in het Ponswiel op Terschelling, Friesland	7
Mienis, S. & Mienis, H.K.: A chopped down, floating tree-trunk with thousands of Gooseneck barnacles attached to it on the beach of Palmahim, Israel	10
Mienis, S. & Mienis, H.K.: Faunistic observations in the Marine Nature Reserve of Palamahim, Israel – 8. On the presence of the Electric ray the Common torpedo <i>Torpedo torpedo</i>	12
Mienis, H.K.: Jan Zorgdrager, een Terschellinger boswachter: in plaats van een lokale boeman een meest vriendelijke koddebeier	14

Voorwoord

Dit 49ste nummer van 'Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes' bevat deze keer vijf artikelen gewijd aan even zoveel verschillende onderwerpen in Israël en Nederland.

Deze nieuwsbrief is voorlopig gepland als een kwartaal uitgave. Van elk nummer zullen 50 gelijktijdig gedrukte exemplaren verschijnen die voornamelijk bestemd zijn voor bibliotheken van instituten en museums. Elk nummer is ook gratis elektronisch verkrijgbaar via de website van mijn collega en vriend Oz Rittner:

http://israel-nature-site.com/?page_id=1872%E2%80%8F

Hoewel deze uitgave geheel voldoet aan de eisen die de 'Internationale Commissie voor Zoologische Naamgeving' gesteld heeft voor een wetenschappelijk tijdschrift, zullen in dit tijdschrift geen artikelen gepubliceerd worden die van invloed zijn op de naamgeving van een of andere wetenschappelijke eenheid.

Artikelen mogen overgenomen worden mits de schrijver daarover geïnformeerd is en de bron genoemd wordt.

Deze publikatie wordt geïndexeerd in de 'Zoological Record' en heeft een officieel 'International Serial Standard Number' ontvangen: ISSN 2518-5705.

Preface

This 49th issue of 'Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes' contains this time five articles based on as many different subjects in Israel and the Netherlands.

This newsletter is planned for the meantime as a quarterly. Of each number 50 simultaneously printed copies will appear which are primarily intended for libraries of institutes and museums. Each issue is downloadable free of charge by means of the website of my colleague and friend Oz Rittner:

http://israel-nature-site.com/?page_id=1872%E2%80%8F

Although this publication meets the standards of a permanent scientific journal as stipulated by the 'International Commission for Zoological Nomenclature' no articles will be published in this journal which will influence the nomenclature of a certain taxonomic unit.

Articles may be reprinted on the understanding that the author is informed about it and the source mentioned.

This publication is being indexed in the 'Zoological Record' and has received an official 'International Serial Standard Number': ISSN 2518-5705.

**Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel. 10.
More information concerning *Psyllobora bisoconotata***

Henk K. Mienis & Dana Mienis
Kibbutz Netzer Sereni, 7039500 Israel
mienis@hotmail.com & danamienis@hotmail.com

**Lieveheersbeestjes (Coccinellidae) in kibboets Netzer Sereni. Israël. 10.
Meer informatie betreffende *Psyllobora bisoconotata***

Algemene informatie betreffende het Meeldauw lieveheersbeestje *Psyllobora bisoconotata* dat leeft in een gebied begrensd door India in het oosten en Arabia en de Soedan in het zuidwesten. Speciale aandacht is geschonken aan de aanwezigheid van dit lieveheersbeestje in Israël. Twintig volwassen exemplaren werden gevangen met behulp van geelgekleurde lijmvallen. De soort schijnt algemener voor te komen in Israël dan voorheen gedacht werd (Halperin *et al.*, 1995).

The French entomologist Monsieur Étienne Mulsant (1797-1880) described among the numerous insect species *Vibidia bisoconotata* Mulsant, 1850 with the type locality Arabia. However, Crotch, 1874 transferred it to the genus *Psyllobora* and since then this tiny coccinellid species is known as *Psyllobora bisoconotata* (Mulsant, 1850). Other names given to it are *Coccinella artemisiae* Wollaston, 1867 and *Vibidia tricincta* Sicard, 1931.

This small pale rose-yellowish species is characterized by eight black spots on both elytra. These spots are usually arranged in the form 2-3-2-1. Often some of the spots are forming one rather irregular spot. The suture between the elytra is indicated by a relatively broad orange-brown line and stands often somewhat open. The thorax and the head carry also a large orange-brown stain (Fig. 1).

Fig. 1: *Psyllobora bisoconotata* from Kibbutz Kfar Masaryk, Israel, 10 November 2018
Photo: Theodore

Contrary to the Palearctic *Psyllobora vigintiduopunctata* (Linnaeus, 1758) which is a rather solid species in spite of its small size, *Psyllobora bisoconotata* is a rather soft species.

Psyllobora bisoetonotata is principally feeding on various species of powdery mildew developing on a large number of plants (Kumar *et al.*, 2010).

General distribution

As already mentioned the type locality of *Psyllobora bisoetonotata* is Arabia. This species occurs in India (Joshi & Sharma, 2008; Kumar *et al.*, 2010) and via the lower part of the Levant there are records from Yemen, Arabia (Raimundo & van Haren, 2000) and the Sudan in North Africa (Satti, 2015). It seems also to occur elsewhere in North-Africa.

Present in Israel

According to Halperin *et al.*, 1995, it was first mentioned from Israel by Bodenheimer (1937) followed by Harpaz, 1953. Halperin *et al.*, 1995 wrote that it is a rare species found in the months January-November.

Amir Weinstein found this species in October 2010 feeding in large numbers on powdery mildew growing on *Xanthium italicum* in a park near a lake near Superland in Rishon LeZiyyon.

Theodore made beautiful pictures of the Powdery mildew Ladybird beetle in Kibbutz Kfar Massaryk in 2018.

Another fine photograph was placed by Oz Rittner on his internet site [israel-nature-site.com/?page_id=1835] (Fig. 2).

Fig. 2: *Psyllobora bisoetonotata* (Mulsant, 1850)
Photo: Oz Rittner

Interestingly *Psyllobora bisoetonotata* was not collected during an intensive Ladybird beetle survey carried out in the West Bank of Central Palestine (Najajrah *et al.*, 2019)

Observations in Kibbutz Netzer Sereni

Although we don't like the use of glue traps for catching insects (Mienis, 2023), the senior author has placed three glue traps in different trees in his own garden in the kibbutz. These are being controlled almost daily (Mienis & Mienis, 2025).

Catches of *Psyllobora bisoetonotata* with the help of glue traps.

Netzer Sereni, in Henk's garden, on glue trap hanging from Pomelo tree (*Citrus maxima* = *grandis*); leg. H.K. Mienis, 30 May 2023 (1); idem, 13 July 2023 (1); idem, 1 July 2024 (1); idem, 15 July 2024 (1); idem 5 July 2025 (1); idem, 6 November 2025 (1); idem, 8 November 2025 (2); idem, 20 November 2025 (2); idem, 23 November 2025 (2); idem, 25 November 2025 (1); idem, 28 November 2025 (1); idem, 6 December 2025 (1); 20 February 2026 (1).

Netzer Sereni in Henk's garden, on glue trap hanging from *Brugmansia arborea*, leg. H.K. Mienis, 5 November 2023 (1) and 5 December 2025 (1).

Netzer Sereni, Henk's garden, on glue trap hanging from *Robinia pseudoaccacia*, leg. H.K. Mienis, 23 November 2025 (1) and 25 November 2025 (1).

Twenty adult flying specimens of *Psyllobora bisoetonotata* were caught with the help of lime traps in Henk's garden. The old statement that it is a rare species in Israel (Halperin *et al.*, 1995) is probably outdated. The numerous feeding larvae seen by Amir Weinstein in nearby Rishon leZiyyon shows that it is most likely an overseen species because of its small size (approximately 3 mm). We hope to spend in 2026 more attention to powdery mildew feeding specimens in kibbutz Netzer Sereni.

Acknowledgement

I thank Theodore (at that time in kibbutz Kfar Massaryk) and Oz Rittner (the Steinhardt Museum of Natural History, Tel Aviv University) for the use of their photographs.

References

- Bodenheimer, F.S., 1937. Prodomus Faunae Palaestinae. Mémoires Institute Egypte, 33: 1-286.
- Crotch, G.R., 1874. A revision of the coleopterous family Coccinellidae. XV + 311 pp. E.E. Janson, London.
- Halperin, J., Merkl, O. & Kehat, M., 1995. An annotated list of the Coccinellidae (Coleoptera) of Israel and adjacent areas. *Phytoparasitica*, 23 (2): 127-137.
- Harpaz, I., 1953. Ecology, phenology and taxonomy of the Aphids living on graminaceous plants in Israel. Ph. D. thesis The Hebrew University of Jerusalem, Rehovot. [in Hebrew with English summary]
- Joshi, P.C. & Sharma, P.K., 2008. First records of Coccinellid beetles (Coccinellidae) from the Haridway, (Uttarakhand, India). *The Natural History Journal of Chulalongkorn University*, 8 (2): 157-167.

Kumar, R., Mittal, V., Patankar, N.V. & Ramamuthy, V.V., 2010. Bionomics of Mycophagous coccinellid, *Psyllobora bisoetonotata* (Mulsant) (Coleoptera: Coccinellidae). *Munis Entomologist & Zoology*, 5 (2): 652-657.

Mienis, H.K., 2023. Glue traps for controlling insects: not so green as advertised. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 37: 8.

Mienis, H.K., & Mienis, D., 2023. Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel 6. Five additional species. *Natuurhistorische and Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 39: 9-14.

Mienis, H.K. & Mienis, D., 2025. Ladybird beetles (Coccinellidae) in kibbutz Netzer Sereni, Israel. 9. Several additional species and an updated checklist. *Natuurhistorische and Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 48: 3-13.

Mulsant, E., 1850. Species des Coléoptères Trimères Sécuripalpes. *Annales des Sciences Physiques et Naturelles, d'Agriculture et d'Industrie, publiées par la Société nationale d'Agriculture de Lyon*, 2: 1104 pp.

Najajrah, M.H., Swaileh, K.M. & Qumsiyeh, M.B., 2019. Systematic list, geographic distribution and ecological significance of lady beetles (Coleoptera: Coccinellidae) from the West Bank (Central Palestine). *Zootaxa*, 4664 (1): 1-46.

Raimundo, A.A.C. & van Haren, A. (With a contribution by H. Fürsch), 2000. An annotated checklist of the Coccinellidae (Insecta: Coleoptera) of Yemen. *Fauna of Arabia*, 18: 211-243.

Satti, A.A., 2015. First records and bionomics of the mycophagus ladybird *Psyllobora bisoetonotata* (Mulsant) (Coleoptera: Coccinellidae) in Sudan. *Journal of the Saudi Society of Agricultural Sciences*, 14 (1): 48-53.

Weinstein, A., 2018. [Insects: small world enlarged.] 2 pp. [in Hebrew]

Aquatische en semi-aquatische weekdieren in het Ponswiel op Terschelling, Friesland

Henk K. Mienis

Kibbutz Netzer Sereni, IL-7-79500 Israël

mienis@netzer.org.il

Aquatic and semi-aquatic molluscs in the Ponswiel on Terschelling, Friesland

A study of the (semi-)aquatic mollusc fauna of the Ponswiel a small freshwater pond caused by an ancient collapse of the sea dike on the isle of Terschelling, Friesland, revealed only the presence of 11 aquatic and two semi-aquatic species. According to the mollusc fauna of other freshwater habitats in the Terschellingerpolder more species might be expected to occur in the Ponswiel.

Het Ponswiel of eigenlijk Pont(s)wiel (Van Dieren, 1980; Kok, 2007; Zumkehr *et al.*, 2010), want deze min of meer ronde waterplas is vernoemd naar de gebroeders Pont, die in de 17de eeuw de eigenaren waren van het land, bevindt zich aan de binnenzijde van de voet van de vroegere zeedijk, die min of meer rechtstreeks van Kinnum naar Seeryp liep (Fig. 1). Tussen het wiel en de Waddenzeedijk ligt reeds heel lang de Strieper/Stryper Polder, die ook Seeryperpolder of Polder het Nieuwland wordt genoemd.

Fig. 1: Terschelling, Strieperdijk met links het Ponswiel
Foto: Stichting Waterschapserfgoed

Het water in het huidige Ponswiel is volkomen zoet en staat in verbinding met diverse polderslootjes. Langs de oever groeit veel Riet *Phragmites* en Biezen *Scirpus*, maar ook de Zwanenbloem *Butomus umbellatus*, hetgeen een goed kenmerk is voor zoetwater (Fig. 2).

Bij een bezoek aan het Ponswiel in het najaar van 2005 werden enkele visfinken in het plasje aangetroffen waardoor we mogen aannemen dat diverse vissoorten in het plasje leven. Volgens Zwart (1985) heeft men onder andere Blankvoorn *Rutilus rutilus* en Snoek *Esox lucius* in het Ponswiel uitgezet. Op een bepaald moment lag er zelfs roeibootje of het wrak ervan in het wiel (Zumkehr *et al.*, 2010).

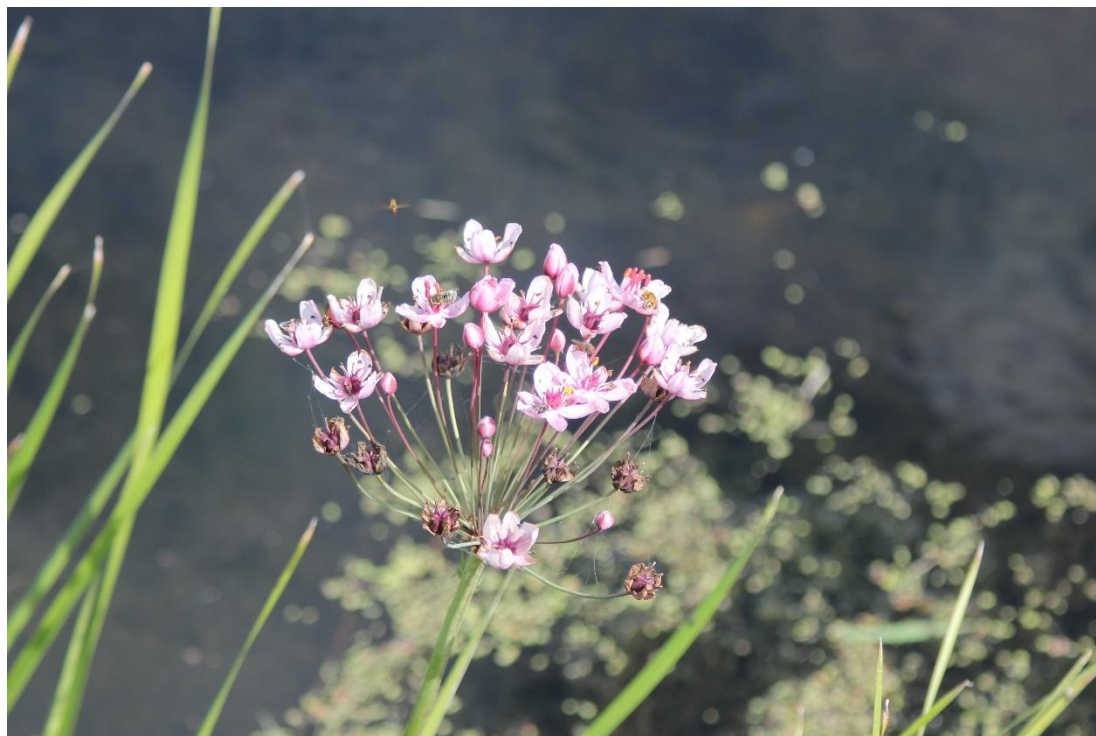

Fig. 2: Zwanenbloem *Butomus umbellatus*
Foto. Henk K. Mienis

Over de weekdieren in het Ponswater zijn gegevens bekend door de publikatie van Beekman & Polman (1989). In Tabel 1 worden ook ongepubliceerde gegevens van A.S. Tulp uit 1967 en mijn eigen gegevens opgenomen.

Tot nog toe werden slechts 11 aquatische en 2 semi-aquatische slakken in het Ponswiel aangetroffen. Voor een zoetwaterbiotop in de Terschellinger polder is dit heel weinig. Het wiel droogt nooit uit en precies 100 jaar geleden was het zelfs nog 7 meter diep. Slechts een keer is een kieuwslak aangetroffen: *Valvata cristata*. Waar zijn de overige kieuwslakken die bekend zijn uit de polder?

Dit overzicht is gepubliceerd in de hoop dat in de nabije toekomst ik op zijn minst nog eenmaal het Ponswiel goed kan onderzoeken.

Dankwoord

Mijn dank gaat uit naar de hydrobioloog Arnold Sjoerd Tulp (Nijega, Friesland) voor de allereerste waarnemingen van aquatische slakken in het Ponswiel, en naar Stichting Waterschapserfgoed voor de luchtfoto van het bestudeerde Wiel.

Geraadpleegde literatuur

Beekman, V. & Polman, S., 1989. Schwarz und ohne Zucker. Pratsjpluizers inventariseren Terschelling op zoetwater-mollusken. *Amoeba*, 63 (8): 158-159.

Kok, A., 2007. Aastermiede & Wachthuisplak – Veldnamen op Terschelling in duin en polder. 200 pp. Van Gorcum, Assen.

Mienis, H.K., 2007. Een voorlopig overzicht van de (semi-)aquatische weekdieren van enkele oude wielen op Terschelling. *Spirula*, 358: 125-129.

Mienis, H.K., 2011. Further data concerning the (semi-)aquatic mollusc fauna of the Ponswiel, Terschelling, the Netherlands. *Ellipsaria*, 13 (4): 22-23.

Van Dieren, J., 1980. Pont – niet Pons. *Schylge min Lântse*, N.R., 1 (1-2): 37-38.

Zumkehr, P., Hagen, L., Schot, F. & Hekman, H., 2010. Ronde van Midsland – Een verkenning van het dorp en haar omgeving. 120 pp. Flevodruk, Harlingen.

Zwart, F., 1985. De broedvogels van Terschelling. 172 pp. K.N.N.V. afd. Terschelling & van Gorcum, Assen.

Internetbron

Waterschapserfgoed.nl/erfgoed-objecten/gedenktekens-en-overig/strieperdijk-terschelling/

Tabel 1: (Semi-)aquatische weekdieren aangetroffen in het Ponswiel

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	1*	2*	3*	4*	5*	6*
Platte pluimdrager	<i>Valvata cristata</i>	-	+	-	-	-	-
Ovale poelslak	<i>Ampullaceana balthica</i>	+	+	+	+	+	+
Leverbotslakje	<i>Galba truncatula</i>	-	-	-	-	+	-
Gewone poelslak	<i>Lymnaea stagnalis</i>	-	-	+	+	+	+
Moeraspoelslak	<i>Stagnicola palustris</i>	-	-	+	-	+	+
Bron-blaashoren	<i>Physa fontinalis</i>	+	+	+	+	+	+
Draaikolkschijfhoren	<i>Anisus vortex</i>	-	-	+	+	+	+
Witte schijfhoren	<i>Gyraulus albus</i>	-	-	+	+	+	+
Traktorwieltje	<i>Gyraulus crista</i>	+	-	-	-	-	-
Posthorenslak	<i>Planorbarius corneus</i>	-	-	+	+	+	-
Glanzende schijfhoren	<i>Segmentina nitida</i>	-	-	-	-	+	-
Slanke barnsteenslak	<i>Oxyloma elegans</i>	-	-	-	+	-	-
Gewone barnsteenslak	<i>Succineas putris</i>	-	-	-	+	-	-
Totaal N-13		3	3	7	8	9	6

* Onderzoekers + datum

1. Arnold Sjoerd Tulp – 6 september 1967
2. Volkert Beekman & Serge Polman – 16-25 juli 1989
3. Henk K. Mienis – 5 oktober 2005
4. Henk K. Mienis – 2 & 5 oktober 2006
5. Henk K. Mienis – 2 oktober 2007
6. Henk K. Mienis – 24 september 2008

A chopped down, floating tree-trunk with thousands of Gooseneck barnacles attached to it on the beach of Palmahim, Israel

Shai Mienis & Henk K. Mienis
Kibbutz Netzer Sereni, IL-7039500 Israel
shayshoo@gmail.com & mienis@netzer.org.il

Een gevelde, drijvende boomstam met daarop duizenden Grote eendenmossels op het strand van Palmahim, Israël

Na een stormachtige periode trof een van ons op 20 december 2025 een boomstam aan op het strand van Palmahim. Deze boomstam was dicht begroeid met duizenden Grote eendenmossels *Lepas anatifera*. Dit is een pelagische soort die zich vasthecht aan drijvende voorwerpen en tot de Zeepok-achtigen behoren.

At the end of 2025 the senior author visited the beach near Palmahim, Israel, after some stormy days. On 30 December he found a large tree-trunk, which had been washed ashore. It was densely covered with thousands of Gooseneck barnacles *Lepas anatifera*, which once attached to a floating substrate will not only never leave it but it will also not move on the substrate, all characters which are very similar to the common Barnacles attached to rocks.

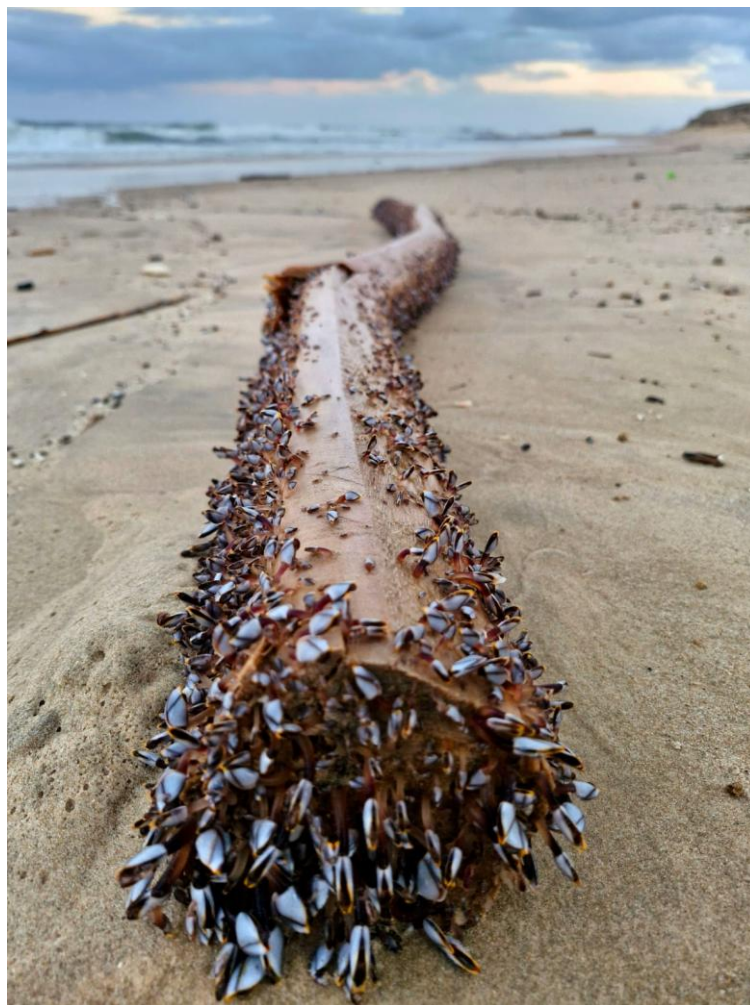

Fig. 1: Gooseneck barnacles *Lepas anatifera* on the beach of Palmahim
Photo: Shai Mienis

Gooseneck barnacles are pelagic and therefore they have a very large distribution originally confined to the waters connected to the Atlantic Ocean, but because of the heavy international sea traffic, it is now considered a worldwide species.

They are using feeding tentacles (Fig. 2) in order to obtain food, which consists of plankton.

Fig. 2: Gooseneck barnacles *Lepas anatifera* showing their feeding tentacles
Photo: Abhishek Jamalabad

The Gooseneck barnacle is a common pelagic species in the Eastern Mediterranean but like other pelagic species like the Violetsea snail *Janthina janthina* it only washes ashore by the force of either wind or a sudden change in direction of sea currents.

Acknowledgement

We like to thank Abhishek Jamalabad (India) for the excellent photograph of the feeding tentacles of the Common gooseneck barnacle.

**Faunistic observations in the Marine Nature Reserve of Palmahim, Israel – 8.
On the presence of the Electric ray the Common torpedo *Torpedo torpedo***

Shai Mienis & Henk K. Mienis

Kibbutz Netzer Sereni, IL-7039500 Israel

shayshoo@gmail.com @ mienis@netzer.org.il

Faunistische waarnemingen in het Mariene Natuur Reservaat van Palmahim, Israël – 8.

Betreffende de aanwezigheid van de Sidderrog de Gewone torpedo *Torpedo torpedo*

Op 31 januari 2025 fotografeerde Shai de Gewone of Geogde torpedo *Torpedo torpedo* in het Mariene Natuurreservaat van Palmahim, Israël. Dit is de kleinste Sidderrog onder de drie die voorkomen in het oostelijk deel van de Middellandse Zee. Het is ook de mooiste soort want het is meestal voorzien van vijf ronde blauwe vlekken die omringt zijn met een lichtere band. Deze soort leeft in vrij ondiep water waar het zijn prooien bestaande uit andere kleine vissen en ongewervelde zeedieren doodt of verlamt door stroomstoten.

Three species of Electric rays (Family Torpedinidae) are living in the Eastern Mediterranean Sea: Marbled electric ray *Torpedo marmorata* Risso, 1810, Atlantic electric ray *Torpedo nobiliana* Bonaparte, 1835 and Common or Ocellate torpedo *Torpedo torpedo* Linnaeus, 1758. None is a common one and all three are endangered especially by overfishing, They are often present in the bycatch and although they are edible they are usually thrown back into the sea.

According to the senior author (SM) Electric rays are occasionally seen near Palmahim in the winter months: January-March. In early 2025 it was even a rather common one in Palmahim, however, in January-February 2026 it was hardly seen.

Here we are dealing with one which was photographed on 31 January 2025. This is the smallest one among the Electric rays occurring in the Eastern Mediterranean. This species is also the most easily one to identify among the Mediterranean rays: *Torpedo torpedo* (Fig. 1). This species is characterized by five dark blue spots encircled with light rings on a beige background (Golani *et al.*, 2006). It carries another unidentified animal on the upper part of its body.

Fig. 1: Common or Ocellate torpedo *Torpedo torpedo* Linnaeus, 1758
Photo: Shai Mienis

Under better light conditions the background of the body is of a deep warm brown color and often splashed with small round white dots (Fig. 2).

This round and soft bodied fish might reach a size of 40 cm, however, most specimens remain much smaller 12-30 cm.

It lives in relatively shallow water (5-30 m) often partly hidden in the sand bottom where with the help of a sit and wait strategy ambushes prey species. The usual prey consists of small other fishes and various small invertebrates. It catches their prey by stunning them by short electric shocks which may have a force of 45-220 volt. Even outside the water he can produce such electric shocks, but the electricity producing organ is usually quickly exhausted (Muus, 1966).

Fig. 2: Common or Ocellate torpedo *Torpedo torpedo* (Linnaeus, 1758)
Photo: Fabián Bravo Guerrero

Acknowledgement

We thank Fabián Bravo Guerrero (Spain) for the use of his photograph of the Common or Ocellate torpedo *Torpedo torpedo*.

References

- Golani, D., Öztürk B. & Basusta, N., 2006. Fishes of the Eastern Mediterranean. 259 pp. Turkish Marine Research Foundation, Istanbul.
- Muus, B.J., 1966. Zeevissengids – Zeevissen en zeevisserij in Noordwest-Europa. 244 pp. Elsevier, Amsterdam/Brussel.

**Jan Zorgdrager, een Terschellinger boswachter:
in plaats van een lokale boeman een meest vriendelijke koddebeier**

Henk K. Mienis

Kibbutz Netzer Sereni, IL-7039500 Israël
mienis@netzer.org.il

**Jan Zorgdrager, a forester on Terschelling:
instead of a local bugbear a most friendly park-keeper**

Information is provided concerning Jan Zorgdrager (1948-2019) forester at the State Forestry Service at the Isle of Terschelling and verger of the Dutch Reformed Church in Hoorn, Terschelling, Friesland, the Netherlands. Instead of an assumed rough behavior he showed always a very pleasant attitude towards the author. Although he had hardly visited school, he managed to become a popular forester at the age of 45, a job he always had dreamt of.

In de eerste jaren dat we in plaats zomers in de herfst in Oosterend op Terschelling waren, werden we bijna dagelijks gewaarschuwd door onze “huismoeder” dat we voorzichtig moesten zijn. Eind september – begin oktober: de cranberry pluk, werd door de lokale bevolking beschouwd als de periode waarin de meeste bekeuringen werden uitgedeeld. Vooral een bepaalde boswachter werd daarvoor beschuldigd die altijd met veel lawaai elke ochtend richting oost: de Boschplaat, reed op zijn motor.

Wij waren meestal actief in de omgeving waar de boswachter in kwestie altijd werkzaam was als BOA: buitengewoon opsporingsambtenaar, inclusief vogelwachter en excursieleider (Gorter, 2001; Tameling, 2011), daarom kwamen we hem nogal eens tegen. Daar ik altijd rond reed op een fiets met een schepnet vastgebonden aan het frame, kwamen we vaak in een gesprek. Hij, Jan Zorgdrager, vertelde over de aankomst van de eerste trekvogels uit het noord-oosten en ik gaf verslag over de vonsten van slakken, die niet op Terschelling thuishoorden. Soms werd zo’n gesprek midden op het fietspad gehouden (Fig. 1).

Fig. 1: Jan Zorgdrager, Henk K. Mienis & Rob Gerritzen
Foto: Dana Mienis

Soms kregen we zelfs tips waar we min-of-meer ongestoord een pondje cranberries konden plukken omdat daar toch niet commercieel geoogst werd. Hij had ons al eens aan het werk gezien vlak achter de eerste duinenrij tegenover Oosterend 65. Een nogal wild gebied waar je elk jaar wel een paar pondjes al liggend in de vegetatie kon plukken.

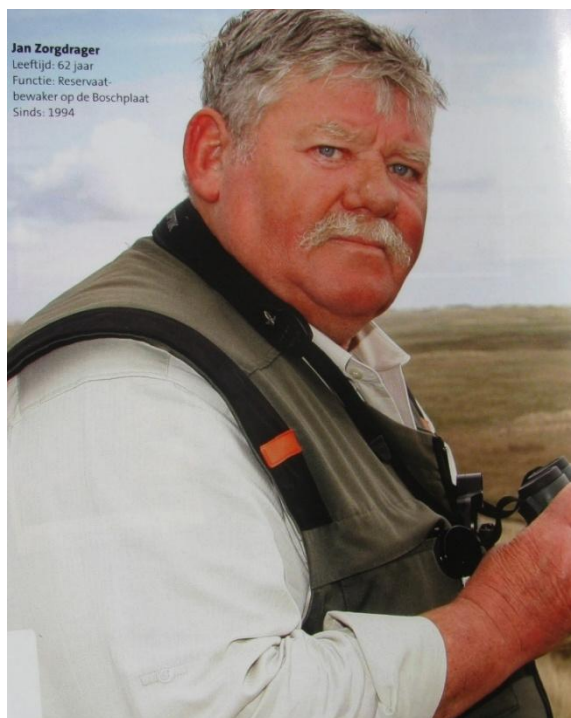

Fig. 2: Jan Zorgdrager op de Boschplaat

Ook na zijn werk voor het staatsbosbeheer kwamen we geregeld in contact. Hij en zijn vrouw Anja werkten namelijk sinds 1978 als kostersechtpaar in de Nederlandse Hervormde kerk in Hoorn (Schol & Schol, n.j.; Muiser, 2024). Dit werk bestond niet alleen uit voorbereidingen van kerkdiensten (eens in de twee weken in Hoorn, in de andere week werd de dienst zonder hun hulp in Midsland gehouden), maar ook onder andere uit huwelijken, begrafenissen, concerten en andere bijeenkomsten (Muiser, 2024). Vooral bij begrafenissen werd door hem en zijn vrouw de traditionele burenplicht gevolgd waarbij hij de voorganger was bij de begrafenissen (Gorter, 2001) (Fig. 3).

Fig. 3: Jan Zorgdrager als voorganger tijdens burenplicht
 Foto: Renske Gorter (Terschelling)

Hij was ook altijd bezig met het netjes houden van de omgeving van de kerk waarbij het grasmaaien een belangrijke rol speelde.

In de periode dat ze in de kosterswoning annex Ons Huis woonden kon ik nooit zonder een woord te wisselen langs Jan en Anja lopen wanneer ze naast hun huis in het zonnetje zaten.

Fig. 4: Jan en Anja Zorgdrager nabij de molen in Formerum
Foto: Henk Tameling (Terschelling)

Ook daar ging de belangstelling van Jan uit naar wat ik uitspookte rondom de kerk en op het kerkhof. Ik was vooral geïnteresseerd in de slakken die daar voorkwamen. Hij gaf mij de raad om zo nu en dan ook eens in de groenbak te kijken, daar zaten volgens hem zo nu en dan de vreemdste slakken op de wanden, die hij vroeger nooit gezien had. Op zijn minst een achttal korte artikelen heb ik indertijd over de slakken, amfibieën en varens op de muren van de kerk gepubliceerd.

Jan Bertus (“Jan van Akke”) Zorgdrager (15 juni 1948 - 18 oktober 2019) is veel te vroeg gestorven. Na acht jaar lagere school moest hij reeds als een van de tien kinderen aan het werk, eerst tien jaar in de melkfabriek van Formerum, later in de open lucht als kraanmachinist. Pas daarna door een toeval kwam hij bij Staatsbosbeheer terecht waarover hij zoveel gedroomd had.

Anna Johanna (Anja) Spanjer (9 oktober 1954 – 8 januari 2021), zijn vrouw, volgde hem zelfs op nog jongere leeftijd.

Samenvattend kan gezegd worden dat de zogenaamde boeman in werkelijkheid de meest vriendelijke koddebeier was die ik ooit gekend heb.

Dankwoord

Ik dank de fotografen Renske Gorter en Henk Tameling (beiden Terschelling) en Dana Mienis (Netzer Sereni, Israël) voor het gebruik van hun foto's.

Geraadpleegde literatuur

Anoniem, 2010. Het boeiende werk van reservaatbewaker Zorgdrager – Verdwaalde meisjes en gestolen orchideeën. Terschelling Magazine, 20 (3): 14-15.

Gorter, R., 2001. Jan Zorgdrager: ‘Terschelling staat op m'n rug geschreven’. Terschelling Magazine, 12 (3-4): 43-48.

- Mienis, H.K., 2014. Muurvarens op de Sint Janskerk in Hoorn, Terschelling. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 2: 6.
- Mienis, H.K., 2014. Nogmaals varens op de muren van de Sint Janskerk in Hoorn, Terschelling. *Natuurhistorische en Andere Notities – Natural History and Other Notes*, 4: 7-8.
- Mienis, H.K., 2018. Slakken op het kerkhof van Hoorn. *Rinkelbollen*, 2018 (2): 14-17.
- Mienis, H.K., 2019. Een overzicht van de landslakken op het kerkhof van Hoorn op Terschelling, Friesland. *Spirula* 418: 39-42.
- Mienis, H.K., 2019. Slakken op het kerkhof van Hoorn: een vervolg. *Rinkelbollen*, 2019 (4): 19-20.
- Mienis, H.K., 2020. De Blindslak *Cecilioides acicula*: een nieuwe slak voor Terschelling, die bijna weer was verloren. *Natuurhistorische en Andere Notities - Natural History and Other Notes*, 25: 11-12.
- Mienis, H.K., 2020. Een aanvullend overzicht van de slakken op en bij het kerkhof van Hoorn op Terschelling, Friesland. *Spirula*, 422: 27-28.
- Mienis, H.K., 2020. Amfibieën op en rondom het kerkhof van Hoorn op Terschelling. *Rinkelbollen*, 2020 (2): 13-14,
- Muiser, G., 2024. Oudste gebouw van Terschelling de kerk van Hoorn. *Terschelling Magazine*, 34 (3): 68-70.
- Schol, T. & Schol, A., n.j. De kerk van Hoorn door de eeuwen heen een baken voor velen. 40 pp. *Kerkvoogdij Nederlandse Hervormde Gemeente Oost-Terschelling*.
- Tameling, H., 2011. Rugnummer 7: Jan Zorgdrager. *Terschelling Magazine*, 21 (1): 30-31 & 33.

Fig. 5: Nederlands Hervormde Kerk In Hoorn, Terschelling.
Het oudste gebouw op dit Waddeneiland
Foto 5: Henk K. Mienis